

CENTRUM MEDYCZNE KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji W STOMATOLOGII DZIECIĘCEJ

Warszawa 2000

(c) Copyright by Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, Warszawa 2000

Program specjalizacji przygotował zespół ekspertów

Przewodniczący

Prof. dr hab. Barbara Adamowicz-Klepalska

Członkowie:

Prof. dr hab. Magdalena Wochna-Sobańska

Prof. dr hab. Krystyna Fetkowska-Mielnik

Prof. dr hab. Maria Szpringer-Nodzak

Prof. dr hab. Maria Barańska-Gachowska

Kto może ubiegać się o rozpoczęcie specjalizacji?

W stomatologii dziecięcej mogą specjalizować się lekarze stomatolodzy posiadający specjalizację II stopnia w ortodoncji albo w stomatologii zachowawczej uzyskane na podstawie poprzednich przepisów lub posiadający tytuł specjalisty w ortodoncji albo w stomatologii ogólnej uzyskany na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 25.03.1999 r.

Podstawowe cele studiów specjalizacyjnych

- Poszerzenie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie stomatologii wieku rozwojowego nabytych przez lekarza stomatologa w praktyce zawodowej po uzyskaniu specjalizacji wymienionych powyżej. Poszerzenie wiedzy powinno obejmować:
 - ocenę osobowości dziecka w poszczególnych okresach rozwojowych,
 - ocenę zmian fizjologicznych zachodzących w rozwoju i dojrzewaniu narządu żucia,
 - promowanie zdrowia jamy ustnej poprzez edukację prozdrowotną i działania profilaktyczne obejmujące przyszłe matki, kobiety ciężarne,

- matki, dzieci i młodzież,
- diagnozowanie jednostek chorobowych i wad rozwojowych w obrębie narządu żucia wraz z profilaktyką, leczeniem i rehabilitacją,
 - planowanie oraz organizowanie kompleksowej opieki stomatologicznej dla dzieci i młodzieży z uwzględnieniem grup dyspanseryjnych i pacjentów specjalnej troski,
 - monitorowanie stanu zdrowia jamy ustnej wyżej wymienionych populacji wraz z oceną skuteczności systemu opieki stomatologicznej.

- Uzyskanie tytułu specjalisty w stomatologii dziecięcej upoważnia do kierowania specjalizacją lekarza stomatologa (pełnienia roli kierownika specjalizacji) oraz kierowania stażem kierunkowym.

Wymagana wiedza

Oczekuje się, że po zakończeniu specjalizacji lekarz wykaże się niżej przedstawioną wiedzą.

- Genetyczne i środowiskowe uwarunkowania rozwoju dziecka oraz ocena rozwoju fizycznego z uwzględnieniem norm.
 - Psychologia rozwojowa dziecka z uwzględnieniem adaptacji dziecka w gabinecie stomatologicznym, zależnie od wieku i stanu zdrowotnego.
 - Nowoczesna i bezpieczna kontrola bólu i lęku przed leczeniem stomatologicznym - wybór właściwych metod postępowania z dzieckiem.
 - Opieka stomatologiczna nad upośledzonymi dziećmi i młodzieżą oraz pacjentami trudnymi - psychoterapia, farmakoterapia, anestezja - zabiegi z użyciem podtlenku azotu, znieczulenia ogólnego.
 - Postępowanie w przypadkach zagrożenia życia dziecka.
 - Współczesne poglądy na rozwój twarzoczaszki ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju narządu żucia.
 - Normy oraz odchylenia od norm rozwojowych w obrębie części twarzowej czaszki, ze szczególnym uwzględnieniem uzębienia i funkcji narządu żucia.
 - Współczesne metody kompleksowej profilaktyki stomatologicznej chorób i wad narządu żucia.
 - Żywność dziecka w aspekcie profilaktyki próchnicy oraz chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej (wiek niemowlęcy, przedszkolny, szkolny, okres dojrzewania) - poradnictwo żywieniowe.
 - Higiena jamy ustnej w poszczególnych okresach rozwojowych z uwzględnieniem odpowiednich wskaźników oceny.
 - Etiopatogeneza, diagnozowanie i zapobieganie chorobie próchnicowej zębów, pulpopatiom oraz chorobom przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej.
 - Profilaktyka fluorkowa – mechanizmy działania związków fluoru, bezpieczeństwo egzo i endogennego stosowania fluoru, toksykologia fluoru.
 - Profesjonalne metody profilaktyki próchnicy: uszczelnianie bruzd i szczelin (lakowanie, poszerzone lakowanie PRR) i lakierowanie zębów (preparaty fluorkowe i chlorheksydynowe).
 - Diagnozowanie i leczenie zmian chorobowych narządu żucia:
- choroba próchnicowa zębów mlecznych i stałych niecałkowicie i całkowicie uformowanych, ryzyko próchnicy, testy mikrobiologiczne i ślinowe,
 - choroby miazgi odwracalne i nieodwracalne,
 - choroby tkanek okołowierzchołkowych,
 - zębopochodne zakażenia ogniskowe,
 - urazowe uszkodzenia zębów,
 - patologiczna resorpcja wewnętrzna i zewnętrzna,
 - choroby przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej w wieku rozwojowym,
 - wady rozwojowe zębów (szkliwa i zębiny) oraz błony śluzowej jamy ustnej,
 - wady zgryzu (leczenie metodami niewymagającymi aparatów

ortodontycznych),
- dysfunkcje stawów skroniowo-żuchwowych.

- Postępowanie lecznicze w wyżej wymienionych chorobach oraz wadach narządu żucia.
- Nowe leki, materiały, instrumenty i technologie stosowane w leczeniu wyżej wymienionych chorób narządu żucia, ich użyteczność w stomatologii wieku rozwojowego.
- Podstawy traumatologii szczękowo-twarzowej wraz z zasadami udzielania pierwszej pomocy.
- Protezowanie dzieci i młodocianych.
- Nowoczesna aparatura diagnostyczna i lecznicza.
- Nowoczesne metody fizykoterapeutyczne.
- Nowoczesne metody diagnostyki radiologicznej wraz z interpretacją obrazowania. Zasady ochrony radiologicznej.
- Zapobieganie infekcjom oraz skażeniom chemicznym w gabinecie stomatologicznym.
- Zasady farmakoterapii u dzieci i młodzieży.
- Znajomość wskazań do wykonania badań dodatkowych wraz z interpretacją.
- Objawy chorób ogólnoustrojowych i chorób układowych występujące w jamie ustnej dziecka.
- Zagadnienia epidemiologiczne obejmujące znajomość zasad badania stanu zdrowotnego jamy ustnej i określenia potrzeb leczniczych w oparciu o kryteria WHO.
- Epidemiologia i symptomatologia zakażeń HIV i choroby AIDS. Aspekty etyczne i prawne. Strategia leczenia stomatologicznego.
- Rola lekarza specjalisty stomatologii dziecięcej w kompleksowym leczeniu rozszczepów.
- Artykulacja i zaburzenia mowy, rozpoznawanie odchyłeń od normy i uwarunkowań wynikających z nieprawidłowości w układzie stomatognatycznym.
- Ergonomia w stomatologii wieku rozwojowego.
- Znajomość aktów prawnych w zakresie prawa medycznego, organizacji ochrony zdrowia.
- Znajomość zasad funkcjonowania lekarza rodzinnego.
- Posiąść umiejętność posługiwania się nowoczesną literaturą w celu wykorzystania uzyskanej wiedzy w praktyce stomatologicznej.

Wymagane umiejętności praktyczne

Oczekuje się, że po zakończeniu specjalizacji lekarz zademonstruje niżej wymienione umiejętności.

- Umiejętność monitorowania rozwoju, chorób i efektów leczniczych w zakresie narządu żucia, poczynając od kobiet ciężarnych, poprzez noworodki, niemowlęta, dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym i młodzież w okresie dojrzewania.
- Zdolność prawidłowej oceny poszczególnych etapów rozwoju fizycznego i psychicznego dziecka, dobór odpowiednich środków i metod postępowania.
- Ocena stadiów rozwoju uzębienia i przyzębia - fizjologia i patologia (histogeneza tkanek zęba, mineralizacja zębów, wyrzynanie, resorpcja zębów mlecznych, wyrzynanie zębów stałych, dojrzewanie zębów) w poszczególnych okresach życia dziecka.
- Diagnozowanie i leczenie próchnicy - w uzębieniu mlecznym (z zastosowaniem standardowych koron stalowych na zęby trzonowe i celulooidowych na siekacze mleczne) oraz w zębach stałych niedojrzałych i dojrzałych, atraumatyczne leczenie próchnicy – ART.
- Umiejętność wykonania znieczuleń stosowanych u dzieci w wieku rozwojowym w leczeniu endodontycznym (znieczulenie przewodowe, śródwieżadłowe, domiazgowe).
- Umiejętność stosowania ślinochronu (koferdamu).
- Diagnozowanie i leczenie powikłań próchnicy zębów (metody biologiczne, mortalne, chirurgiczne).
- Diagnozowanie i leczenie chorób miazgi i zapaleń tkanek okołowierzchołkowych zębów mlecznych i stałych z niecałkowicie i całkowicie uformowanymi korzeniami. Metody zachowawcze, przykrycie pośrednie i bezpośrednie, amputacja przyżyciowa częściowa i całkowita z wodorotlenkiem wapnia, amputacja przyżyciowa z zastosowaniem aldehydu glutarowego, amputacja mortalna, ekstyrpacja przyżyciowa częściowa i apeksogeneza, ekstyrpacja przyżyciowa całkowita, antyseptyczne leczenie kanałów i apeksyfikacja, metody chirurgiczne.

- Diagnozowanie i właściwy wybór metod leczniczych w pourazowych uszkodzeniach zębów mlecznych i zębów stałych. Wskazania i przeciwwskazania do stosowania okołomiazgowych konstrukcji wzmacniających.
- Diagnozowanie i leczenie przypadków zaburzeń rozwojowych zębów oraz zaburzeń w zespołach chorobowych uwarunkowanych genetycznie, a także zmian w jamie ustnej dziecka związanych z przebiegiem chorób układowych.
- Diagnozowanie i leczenie wad rozwojowych błony śluzowej jamy ustnej oraz nabytych wad rozwojowych w obrębie narządu żucia.
- Diagnozowanie i leczenie chorób przyzębia oraz błony śluzowej jamy ustnej.
- Rehabilitacja narządu żucia w przypadku przedwczesnej utraty tkanek zęba i zębów (utrzymywacze przestrzeni, wkłady koronowe i koronowo-korzeniowe, leczenie protetyczne w wieku rozwojowym).
- Diagnozowanie wpływu zaburzeń hormonalnych na rozwój i zdrowie jamy ustnej i uzębienia.
- Diagnozowanie stanów przedrakowych i nowotworów wieku dziecięcego w obrębie narządu żucia.
- Opieka stomatologiczna nad dzieckiem hospitalizowanym i przewlekle chorym, współpraca z lekarzami innych specjalności.
- Umiejętność zorganizowania kompleksowej profilaktyki stomatologicznej (uzębienie, przyzębie, warunki zgryzowe, stawy skroniowo-żuchwowe) skojarzonej ze stomatologiczną edukacją prozdrowotną i promocją zdrowia jamy ustnej.
- Diagnozowanie pierwotnych ognisk zakażenia w obrębie jamy ustnej u dzieci i młodzieży z objawami choroby odogniskowej.
- Współpraca ze specjalistami w zakresie takich specjalności medycznych jak pediatria, medycyna rodzinna, położnictwo, alergologia, audiologia i foniatria oraz wszystkich specjalności stomatologicznych.
- Umiejętność interpretowania wyników badań dodatkowych.
- Umiejętność zorganizowania monitorowania stanu zdrowia jamy ustnej, badań epidemiologicznych chorób i wad narządu żucia, określenia grup ryzyka w wieku rozwojowym wraz z oceną skuteczności działań profilaktycznych i leczniczych. Analiza i interpretacja uzyskanych wyników.

Formy zdobywania wiedzy i umiejętności praktycznych

Kursy

Kurs wprowadzający

Kurs wprowadzający odbywany w pierwszym roku kształcenia w placówce akademickiej

- "Postępy w stomatologii wieku rozwojowego". 2 tygodnie

Kursy doskonalące

Organizowane w placówkach akademickich:

- Rozwój biologiczny dziecka – pediatria. 1 tydzień
- Nowoczesna diagnostyka radiologiczna stosowana w wieku rozwojowym. 1 tydzień
- Metody fizykoterapeutyczne. 1 tydzień
- Endodontyczne leczenie zębów mlecznych i stałych niedojrzałych. 1 tydzień
- Leczenie urazowych uszkodzeń zębów u dzieci i młodzieży. 1 tydzień
- Zmiany w jamie ustnej dziecka w przebiegu chorób ogólnoustrojowych, w tym układowych (kliniki akademickie, CZD). 2 tygodnie
- Intensywna terapia i medycyna ratunkowa
- Promocja zdrowia
- Krajowy program zapobiegania zakażeniom HIV/AIDS

Formy samokształcenia

Studiowanie piśmiennictwa

Studiowanie literatury krajowej (wydawnictwa książkowe i czasopisma) oraz dostępnej aktualnej literatury zagranicznej z ostatnich 10 lat, obejmującej wymaganą wiedzę i wymagane umiejętności praktyczne.

Przygotowanie publikacji

Specjalizujący się zobowiązany jest przygotować 2 opracowania teoretyczne oraz 2 prace pogładowe w maszynopisie lub opublikowane (1 praca po każdym roku stażu), których tematykę określa kierownik specjalizacji.

Staż kierunkowe

Specjalizacja trwa 2 lata (40 tygodni rocznie po 40 godzin tygodniowo)

- Staż w zakresie stomatologii dziecięcej 55 tygodni
- Staż w zakresie pediatrii 3 tygodnie
- Staż w zakresie ortodoncji (nie dotyczy specjalistów w ortodoncji) 4 tygodnie
- Staż w zakresie stomatologii zachowawczej z endodoncją (nie dotyczy specjalistów w stomatologii zachowawczej) 4 tygodnie
- Staż w zakresie protetyki 2 tygodnie
- Staż w zakresie chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej 2 tygodnie
- Staż w zakresie otolaryngologii 1 tydzień
- Staż w zakresie audiologii z foniatrią i logopedią 1 tydzień
- Staż w zakresie chirurgii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej 3 tygodnie
- Staż w zakresie dermatologii z alergologią 1 tydzień
- Staż w zakresie fizykoterapii 1 tydzień
- Staż w zakresie położnictwa (oddział noworodkowy) 1 tydzień
- Staż w zakresie radiologii stomatologicznej 2 tygodnie

Kształcenie w wykonywaniu zabiegów i procedur medycznych

Wykaz i liczba zabiegów i procedur medycznych, w których specjalizujący się ma obowiązek uczestniczyć:

- zabiegi chirurgiczne na przyzębiu 4
- zabiegi chirurgiczne po urazach w obrębie twarzo-czaszki 2
- niektóre etapy stosowania implantów 2

Wykaz i liczba zabiegów i procedur medycznych, które specjalizujący się ma obowiązek samodzielnie wykonać:

Przyjąć co najmniej 20 dzieci w wieku do 3 roku życia

- wraz z objęciem ich profilaktyką i leczeniem stomatologicznym w pełnym zakresie:
- próchnica wczesna u dzieci do 3 roku życia - wywiad ogólnolekarski, wywiad stomatologiczny ukierunkowany na czynniki etiologiczne próchnicy wczesnej. Badanie stomatologiczne, wypełnienie karty klinicznej, ustalenie czynników ryzyka próchnicy. Instruktaż dotyczący sposobu karmienia dziecka, składu diety, higieny

jamy ustnej.

- leczenie próchnicy wczesnej metodą impregnacji Ag NO₃, opracowanie i wypełnienie ubytków próchnicowych, leczenie chorób miazgi metodą amputacji przyżyciowej lub mortalnej, leczenie kanałowe.
- lakowanie bruzd i zagłębień anatomicznych w zębach stałych.
- lakierowanie z zastosowaniem lakierów fluorkowych i lakierów chlorheksydynowych.
- na każdej kolejnej wizycie monitorowanie organizacji profilaktyki próchnicy zębów i chorób przyzębia w środowisku życia dziecka wraz z kontrolowaniem wyeliminowania kolejnego czynnika ryzyka.

Liczba zabiegów

- około 20 zabiegów opracowania mechanicznego lub chemiczno-mechanicznego ubytków próchnicowych do zabiegu impregnacji,
- około 50 zabiegów impregnacji w I etapie i 250 zabiegów impregnacji w etapach kolejnych,
- około 50 zabiegów opracowania ubytków próchnicowych i wypełnienia (amalgamat srebra, glijasjonomery, kompomery),
- około 30 zabiegów przyżyciowej lub mortalnej amputacji miazgi,
- około 120 zabiegów lakierowania zębów (lakier fluorkowy i chlorheksydynowy),
- około 15 zabiegów ekstrakcji zębów mlecznych,
- około 10 zabiegów związanych z urazowymi uszkodzeniami zębów,
- disking próchnicy szkliwa w zębach mlecznych (5 zabiegów),
- atraumatyczne leczenie próchnicy – ART (5 zabiegów).

Przyjąć około 30 dzieci w wieku przedszkolnym - wywiad i badanie jak wyżej.

Liczba zabiegów

- opracowanie oraz wypełnienie ubytków próchnicowych w zębach mlecznych 60 zabiegów
- disking próchnicy szkliwa w zębach mlecznych 5 zabiegów
- leczenie chorób miazgi w zębach mlecznych metody amputacji przyżyciowej lub mortalnej 20 zabiegów
- leczenie kanałowe zębów mlecznych 15 zabiegów
- leczenie próchnicy w zębach trzonowych stałych z niezakończonym rozwojem 15 zabiegów
- lakowanie zagłębień anatomicznych w zębach stałych 30 zabiegów
- poszerzone lakowanie – PRR 5 zabiegów
- lakierowanie zębów (lakier fluorkowy i chlorheksydynowy) 30 zabiegów
- założenie standardowej korony stalowej na zęby mleczne 2 zabiegi
- usuwanie zębów mlecznych 20 zabiegów
- atraumatyczne leczenie próchnicy – ART 5 zabiegów
- instruktaż higieny jamy ustnej wraz z poradnictwem dotyczącym żywienia 30 zabiegów

Przyjąć około 40 dzieci w wieku szkolnym i młodzieży

Liczba zabiegów

- leczenie próchnicy w zębach stałych niedojrzałych 20 zabiegów
- atraumatyczne leczenie próchnicy 5 zabiegów
- leczenie biologiczne (pokrycie pośrednie, bezpośrednio amputacja częściowa i całkowita miazgi komorowej) 25 zabiegów
- leczenie kanałowe w zębach stałych niedojrzałych (ekstirpacja częściowa i

- apeksogeneza) 5 zabiegów
- leczenie martwicy miazgi niepowikłanej lub powikłanej zapaleniem tkankach okołowierzchołkowych (antyseptyczne leczenie kanałowe i apeksyfikacja) 10 zabiegów
- rekonstrukcja pourazowych złamań koron zębów 10 zabiegów
- leczenie zmian niedorozwojowych zębów 15 zabiegów
- leczenie zębów zwichniętych 5-8 zabiegów
- leczenie zębów ze złamaniem wewnątrzzębodołowym 5-8 zabiegów
- leczenie chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej 10 zabiegów
- lakowanie zagłębień anatomicznych oraz PRR 20 zabiegów
- lakierowanie zębów (lakier fluorkowy, lakier chlorheksydynowy) 20 zabiegów
- instruktaż higieny jamy ustnej wraz z poradnictwem dotyczącym żywienia 30 zabiegów

Pełnienie dyżurów lekarskich

Liczba wymaganych dyżurów lekarskich w określonych specjalnościach:

- chirurgia szczękowo-twarzowa 2 dyżury
- pediatria (poradnia D1) 2 dyżury
- pediatria (poradnia D) 1 dyżur
- położnictwo (sala porodowa, oddział noworodkowy) 1 dyżur
- pogotowie ratunkowe dziecięce lub izba przyjęć 1 dyżur

Procedury i zabiegi medyczne w stażach kierunkowych będą realizowane w jednostkach organizacyjnych, które uzyskały wpis na listę prowadzoną zgodnie z ust. 1. § 6 rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 25 marca 1999r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy stomatologów (Dz.U. z 1999r. Nr.31, poz. 302).

Czas trwania specjalizacji

Czas trwania specjalizacji w stomatologii dziecięcej wynosi 2 lata.

Metody oceny wiedzy i umiejętności praktycznych

Kolokwia i sprawdziany umiejętności praktycznych

Specjalizujący się lekarz składa kolokwium po każdym stażu cząstkowym:

- kolokwium z stomatologii dziecięcej,
- kolokwium z pediatrii,
- kolokwium z ortodoncji (nie dotyczy specjalistów w ortodoncji),
- kolokwium z stomatologii zachowawczej z endodoncją (nie dotyczy specjalistów w stomatologii zachowawczej),
- kolokwium z protetyki,
- kolokwium z chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej,
- kolokwium z otolaryngologii,
- kolokwium z audiologii z foniatryą i logopedią,
- kolokwium z chirurgii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej,
- kolokwium z dermatologii z alergologią,
- kolokwium z fizykoterapii,
- kolokwium z położnictwa (oddział noworodkowy),
- kolokwium z radiologii stomatologicznej.

a także

- ocena wiedzy i umiejętności praktycznych z zakresu stomatologii dziecięcej po 6 i 12 miesiącach stażu (2 kolokwia i 2 sprawdziany umiejętności praktycznych),

oraz

- kolokwium z medycznych aktów prawnych
- kolokwium w zakresie ochrony i promocji zdrowia,

Ocena prac poglądowych i publikacji

Oceny prac poglądowych dokonuje kierownik specjalizacji.

Znajomość języków obcych

Oczekuje się, że specjalizujący się lekarz wykaże się praktyczną znajomością przynajmniej jednego z języków: angielskiego, francuskiego lub niemieckiego w stopniu umożliwiającym swobodne korzystanie z literatury fachowej, udokumentowaną egzaminem

Postępowanie kwalifikacyjne dla lekarzy ubiegających się o rozpoczęcie specjalizacji w stomatologii dziecięcej

Postępowanie kwalifikacyjne przeprowadza komisja kwalifikacyjna ds. specjalizacji w skład której wchodzi:

- konsultant regionalny,
- przedstawiciel odpowiedniego towarzystwa lekarskiego,
- przedstawiciel okręgowej rady lekarskiej,
- przedstawiciel akademii medycznej z właściwego regionu,

Komisja ocenia wnioski pod względem formalnym i ustala listę lekarzy, którzy uzyskają zgodę na rozpoczęcie specjalizacji.

W przypadku postępowania konkursowego (jeżeli specjalizacja ma być realizowana w ramach rezydentury lub gdy liczba kandydatów przekracza liczbę przewidzianych miejsc edukacyjnych) organizowany jest egzamin testowy a następnie komisja przeprowadza rozmowy kwalifikacyjne. Jeżeli do konkursu przystępuje duża liczba lekarzy powoływane są zespoły podległe komisji.

Egzamin testowy opracowany przez Krajową Radę Egzaminów Lekarskich organizuje i przeprowadza kierownik wojewódzkiego ośrodka metodyczno-organizacyjnego.

Komisja kwalifikacyjna ds. specjalizacji w oparciu o wyniki testu i rozmowy kwalifikacyjnej ustala listę rankingową służącą do wypełnienia miejsc edukacyjnych.